

**PODSTRATEGIJA ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA
U BOSNI I HERCEGOVINI
(2009 – 2019)**

Sadržaj:

1. UVOD	4
1.1 Statistički prikaz problema	5
2. PROCJENA KAPACITETA ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA	8
3. OSNOVNI PRINCIPI	9
3.1 Partnerstvo i koordinacija	9
3.2 Reforme socijalnog i zdravstvenog sektora	10
3.3 Transparentnost i komunikacija	10
3.4 Strateški okvir	11
3.5 Usklađenost aktivnosti sa međunarodnim konvencijama i standardima	11
4. VIZIJA I MISIJA	11
5. KONCEPT POMOĆI ŽRTVAMA MINA	12
6. STRATEŠKI I OPERATIVNI CILJEVI	13
7. FINANSIRANJE PROGRAMA ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA	17
8. CILJANA STANJA	17
9. OPIS STRUČNIH TERMINA	20

PREDGOVOR

Pomoć žrtvama mina je komponenta protivminskih akcija za koju je bilo potrebno razviti posebnu podstrategiju, pa je razvoj posebne podstrategije za pomoć žrtvama mina pratio proces revizije Strategije protivminskih akcija u periodu 2005-2009. godina.

U avgustu 2008. godine Radna grupa za strateško planiranje je imenovala podgrupu za izradu podstrategije za pomoć žrtvama mina. Članovi ove podgrupe su:

1. Centar za uklanjanje mina BHMAC
2. Ministarstvo zdravstva Federacije BiH
3. Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS
4. Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite RS
5. Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije BiH
6. Ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno - oslobodilačkog rata Federacije BiH
7. UNICEF
8. Društvo crvenog krsta/križa BiH
9. Međunarodni komitet Crvenog krsta (ICRC)
10. Stop Mines
11. Mercy Corps
12. Hope '87
13. LSN
14. UDAS
15. Posavina bez mina

Podstrategija za pomoć žrtvama mina u Bosni i Hercegovini je rezultat timskog rada organizacija i pojedinaca čiji je zadatak da žrtvama mina pruže sve potrebne vidove pomoći i sastavni je dio Strategije protivminskih akcija u Bosni i Hercegovini 2009-2019. godine sa kojom je usaglašena.

Opća procjena minske situacije napravljena je na osnovu rezultata sistematskog izviđanja, rezultata istraživanja uticaja mina, efekata protivminskih akcija i prikupljenih i pohranjenih podataka u postojeće baze podataka Centra za uklanjanje mina u BiH i bazama podataka domaćih i međunarodnih organizacija.

Razvoj programa za pomoć žrtvama mina u Bosni i Hercegovini je dostigao nivo koji omogućuje stabilniju koordinaciju i efikasnije korištenje raspoloživih resursa. Planiranje i provođenje raznovrsnih, međusobno povezanih mjera za smanjenje rizika od mina ključni je faktor u provođenju aktivnosti za daljnje smanjenje broja žrtava mina.

Pomoć žrtvama mina je sveobuhvatan proces koji uključuje medicinsku, psihološku, društvenu i ekonomsku komponentu, a cilj je potpuna društvena integracija žrtava mina.

Da bismo definirali na koga se odnosi ova podstrategije protivminske akcije, neophodno je definiranje pojma "žrtve mina".

„Žrtve protivpješadijskih mina“ su sve osobe koje su stradale ili pretrpile fizičke ili psihičke povrede, ekonomske gubitke, društvenu marginalizaciju ili je ostvarivanje njihovih prava bilo suštinski ugroženo upotrebom protivpješadijskih mina.

Pojam uključuje one osobe koje su direktno ugrožene protivpješadijskim minama, kao i njihove porodice i zajednice.

Bosna i Hercegovina je 03.12.1997. godine potpisala Konvenciju o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i transporta protivpješadijskih mina, a ratificirala ga je 08.09.1998. godine. Ratificiranjem od strane više od 40 zemalja članica, Konvencija je stupila na snagu za sve zemlje potpisnice 01.03.1999. godine.

Ključne pretpostavke za strateško planiranje pomoći žrtvama mina u Bosni i Hercegovini su:

1. Precizno definiranje obima i kompleksnosti problema koje uključuje evidenciju žrtava i njihovih potreba jedan je od stalnih zadataka.
2. Analiza žrtava mina daje dovoljno elemenata za procjenu ugroženih grupa, ali i pored toga treba da bude stalna aktivnost definirana jednim od operativnih ciljeva.
3. Uspostavljanje efikasne strukture i mehanizama komunikacije i koordinacije aktivnosti u domenu pomoći žrtvama mina od strane svih aktera (NVO, vlada, donatori, žrtve mina) u cilju definiranja prioriteta, praćenja i evaluacije procesa kao i elimiranja diskriminacije.

4. Efikasno korištenje i razvoj postojećih resursa i infrastrukture koji se tiču podrške žrtvama mina i osoba sa invaliditetom
5. Harmoniziranje postojećih, te donošenje i usvajanje novih zakona, politika, praksi i procedura koje će omogućiti kvalitetnu rehabilitaciju i potpunu integraciju žrtava mina u zajednicu i društvo.
6. Usvajanje i odlučna i odgovorna implementacija međunarodnih dokumenata (Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom i Konvencija o zabrani kasetne municije) koji reguliraju prava žrtava mina, odnosno osoba sa invaliditetom

1.1 Statistički prikaz problema

Veličina sumnjive površine (na početku 2009. godine iznosi 1573 km², sa 13.077 lokacija) i njena raspoređenost na teritoriji i karakter minskih polja su takvi da će sigurno biti dugogodišnji problem za zemlju i njeno stanovništvo.

Studijom o općoj procjeni problema mina u Bosni i Hercegovini identificirana je 1631 ugrožena zajednica kojoj prijete opasnost od mina i/ili ESZR-a sa 921.513 stanovnika koji čine 23.1 % populacije BiH. Od pomenutog broja stanovnika BiH, 3,9% živi u zajednicama koje se smatraju visoko ugroženom zajednicom, 8,6% u srednje ugroženim zajednicama i 10,6% stanovnika je u nisko ugroženim zajednicama.

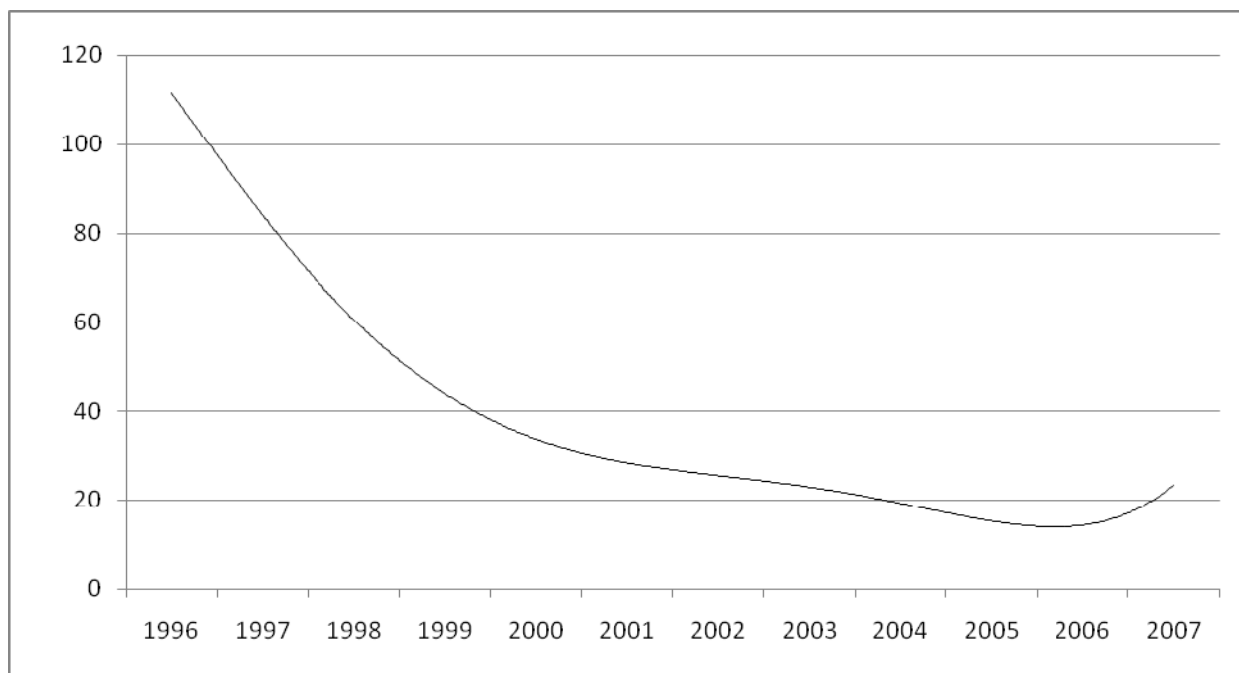
Uzevši u obzir broj ugroženih zajednica i nivo uticaja mina, Bosna i Hercegovina spada među najugroženije zemlje na svijetu.

Prema podacima koji su na upotrebi u BHMACH-u, od početka rata 1992. godine do decembra 2008. godine u Bosni i Hercegovini od mina je stradalo 5005 lica. Od završetka rata do decembra 2008. godine od mina je stradalo 1666 lica, od toga 486 smrtno, 534 povrijeđeno, a 639 sa nepoznatim ishodom.

Trend broja žrtava mina je bio u opadanju u odnosu na prethodne godine sve do 2007. godine, kada je iznosio 2,5 žrtava mina mjesečno.

U 2008. godini, u odnosu na prethodne godine, naglo je porastao broj žrtava i do mjeseca decembra nastradalo je 39 lica. Od tog broja povrijeđeno je 20, a smrtno stradalo 19 lica od čega 9 deminera, što u prosjeku iznosi 3,5 žrtava mjesečno.

U odnosu na 2007. godinu (2,5 žrtava mjesečno) ovo je evidentan porast.

Dijagram 1

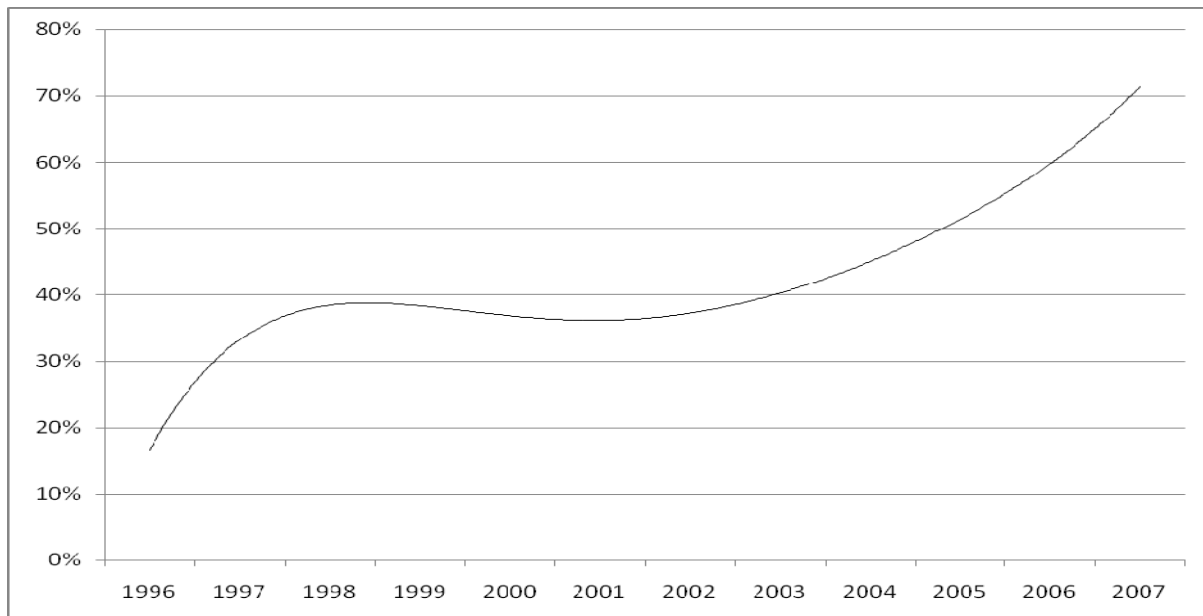
Dijagram 1 prikazuje liniju trenda broja žrtava protivpješadijskih mina po godinama. Dijagram pokazuje rastući trend u 2007. godini i tako direktno ukazuje na neophodnost intenziviranja aktivnosti protivminske akcije.

Analizom podataka koji su na raspolaganju BHMACH-u, uočeno je da je najveći broj stradanja u proljeće i jesen, kada su u toku poljoprivredni radovi kao i prikupljanje ogrijevnog drveta.

S tim u vezi, a prema istom izvoru, je i podatak da je od 1996. godine do danas najviše stradali muškarci u dobi 19-39 godina koji svjesno ulaze u minirana područja i čine 40.63% svih žrtava i najugroženija su grupa. U istom periodu stradalo 6,23% žena. Djeca mlađa od osamanešt godina čine 19.77% žrtava. Podatak koji ohrabruje i ujedno pokazuje da su brojne poduzete aktivnosti na obilježavanju minskih polja i upozoravanja na mine dale rezultate, da je znatno smanjen broj stradale djece u odnosu na predhodne godine.

Uzrok najvećeg broja smrtnih slučajeva zadnjih godina je mina PROM-1.

Na dijagramu 2 prikazan je broj smrtno stradali u odnosu na broj ukupno povrijeđeni (poginuli i povrijeđeni) po godinama. U cilju pravilnijeg praćenja pojave, rezultati su predstavljeni linijom trenda i evidentan je porast procenta pogibija u periodu poslije 2002. godine. Ovakav prikaz jasno definiše pravac budućih aktivnosti, odnosno ukazuje na to da ćemo u narednom periodu imati veću potrebu da se kroz projekte PŽM bavimo članovima porodica poginulih u minskim poljima.

Dijagram 2

Komplikovana ekonomska situacija i nivo razvoja zemlje, ukazuju da će i dalje biti potrebna dugoročna podrška međunarodne zajednice i zemalja donatora u periodu realizacije ove Podstrategije za pomoć žrtvama mina 2009-2019. godine. Društveno-ekonomska reintegracija žrtava će u budućem periodu predstavljati osnovu svih potreba koje se tiču pomoći žrtvama mina.

U segmentu pomoći žrtvama mina identificirani su sljedeći izazovi:

1. Potrebno je uspostaviti efikasnu i redovnu komunikaciju i koordinaciju između nevladinih organizacija (NVO) i vlada, kao i unutar samih ministarstava sa NVO u cilju obezbjeđivanja kvalitetnijih usluga za žrtve mina. Mada je koordinacija između nevladinih organizacija i lokalnih institucija uspostavljena, postoji i potreba i značajan prostor za njeno poboljšanje.
2. Postojanje programa čije se usluge preklapaju sa projektima koji već postoje u Bosni i Hercegovini.
3. Nedovoljna informiranost žrtava mina o njihovim osnovnim pravima i postojećim uslugama.
4. Insistiranje na integriranom i multisektoralnom pristupu u programima rehabilitacije i reintegracije žrtava mina zasnovanom na principu njihovih prava.
5. Podrška aktivnosti koja promovira usvajanje legislative koja definiira profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom u jednom dijelu države.

6. Stroga hijerarhija, iscjepkanost institucija izvršne vlasti i nedostatak međusektorske saradnje između institucija izvršne vlasti, socijalnih i medicinskih institucija umanjuju mogućnosti za pružanje efikasne, iscrpne i koordinirane pomoći žrtvama mina.
7. Informacije o pravima žrtava mina, kao i informacije o mogućim lokacijama za pružanje pomoći su nepotpune i teško dostupne. Kao rezultat toga, žrtve mina ne ostvaruju svoja prava u potpunosti.
8. Ograničena finansijska sredstva, posebno za zdravstvenu i socijalnu pomoć.
9. Nezainteresiranost lokalnih zajednica za rješavanje problema sa kojima se žrtve mina suočavaju.
10. Neujednačenost zakonodavstava i procedura vezanih za zapošljavanje žrtava mina.

2. PROCJENA KAPACITETA ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA

Osnovne komponente programa pomoći žrtvama mina su: upućivanje i finansijska podrška u nabavci proteza i rehabilitacija, materijalna pomoć, psiho-socijalna podrška, društveno-ekonomska reintegracija, zapošljavanje, zastupanje i promocija prava.

Programi procjene kapaciteta za pomoć žrtvama mina funkcioniraju kao dopuna postojećim službama. U Bosni i Hercegovini, pored resornih ministarstava koja se bave problemima pomoći žrtvama mina, postoji 14 registriranih nevladinih organizacija¹ koje se direktno ili indirektno bave pomoći žrtvama mina. Prema dostupnim podacima, procijenjeno je da se na terenu 32 nevladine organizacije bave raznim vidovima pomoći žrtvama mina.

Usluge rehabilitacije, uključujući i ortopedske i protetičke usluge pružaju se u sklopu postojećeg sistema zdravstvene zaštite u oba entiteta Bosne i Hercegovine i Distriktu Brčko, dok programi pomoći žrtvama mina funkcioniraju kao dopuna postojećim službama.

Pored općih bolnica i kliničkih centara, urgentne medicinske usluge obezbjeđuju i jedinice hitne pomoći koje su locirane u domovima zdravlja, a nalaze se u većim naseljima ili općinama gdje se pruža paket općih i specijaliziranih usluga. U Federaciji BiH, pored rehabilitacionih centara i banja u sistemu sekundarnog i tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite, postoje i 38 CBR kako za psihičku tako i za fizikalnu rehabilitaciju, a većinom su locirani u istom objektu u zajednicama. Takođe, u Federaciji BiH postoje 3 klinička centra i 7 kantonalnih bolnica, dok u RS postoje 23 CBR i 17 CMZ, kao i 2 klinička centra i 7 bolnica. Pomenuti centri su znatno poboljšali dostupnost usluga rehabilitacije žrtava mina na nivou zajednice. Planira se proširenje kapaciteta CBR i CMZ centara u RS.

¹ 14 NVO je popunilo obrazac o registraciji organizacije „LMVA 0“ i isti dostavili BHMACH-u

Pomenuti kapaciteti, zajedno sa potencijalnim kapacitetima na polju pomoći žrtvama mina pružaju dovoljnu osnovu za usješno provođenje strateških i operativnih ciljeva.

U toku izvršenja programa konstantno će se provjeravati odnos potreba i postojećih resursa na teritoriji Bosne i Hercegovine i u slučaju uvećanja potreba, intervenisaće se u smislu zadovoljenja novonastalih potreba.

3. OSNOVNI PRINCIPI

3.1 Partnerstvo i koordinacija

Međusobna saradnja svih učesnika koji se bave pomoći žrtvama mina u Bosni i Hercegovini zahtijeva postojanje visokog stepena odgovornosti za preuzete obaveze. Koordinacija aktivnosti svih subjekata mora voditi efikasnom i uspješnom ispunjavanju postavljenih ciljeva.

Poboljšanje saradnje i koordinacije između lokalnih i međunarodnih organizacija koje se bave ovom problematikom neophodno je kako bi se izgradili i ojačali lokalni kapaciteti.

U sistemu Pomoći žrtvama mina prema BHMACH-u primarne su dvije aktivnosti:

1. Koordinacija aktivnosti na polju pomoći žrtvama mina u cilju izbjegavanja dupliranja aktivnosti i obavljanja aktivnosti PŽM u onim oblastima u kojima su i najviše potrebne. Koordinacija koju BHMACH želi da provodi ni u kojem slučaju nije koordinacija koja je ostvarena kroz autoritet na osnovu pozicije u sistemu, nego je zasnovana na pravovremenoj distribuciji validnih informacija o projektima koji se provode na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Na ovaj način postići će se informiranost koja će omogućiti pravilnu upotrebu raspoloživih resursa.

Kao tijelo koje izvršava ovu koordinaciju, BHMACH će predsjedavati koordinativnom grupom čiji će stav biti definiran i prihvaćen od svih članova, a prava i obaveze istih biće definirane pravilnikom o radu.

2. Ažuriranje informacionog sistema i obezbjeđenje kontinuiteta kvalitetnog unosa podataka u sistem koji je kreiran u prethodnom periodu, na osnovu validnih podataka organizacija koje se bave pomoći žrtvama mina.

Problem pomoći žrtvama mina je multidisciplinarni i BHMACH ima za cilj da kroz koordinaciju među učesnicima inicira uspostavljanje tijela za koordinaciju i omogući direktnu saradnju svih ministarstava koja treba da zajednički rade na pomoći žrtvama mina i ESZR.

Da bi se ostvarili uvjeti za kreiranje informacionog sistema i koordinaciju na pomoći žrtvama mina, neophodno je formalno uvezivanje učesnika procesa. U tu svrhu BHMACH je u 2008. godini potpisao memorandume o razmjeni podataka sa svim relevantnim ministarstvima vezanim za pomoć žrtvama mina, izuzev sa Ministarstvom zdravstva Federacije BiH, sa kojim je još uvijek u toku potpisivanja.

U narednih 10 godina u procesu protivminske akcije potrebno je očuvati jasno definiranu ulogu ministarstava u obezbjeđivanju zakonskog osnova za nesmetano odvijanje pomoći žrtvama mina.

3.2 Reforme socijalnog i zdravstvenog sektora

Reforme u ovom sektoru trebaju donijeti pozitivne promjene u smislu lakše socijalno-ekonomske reintegracije žrtava mina i sa ciljem jačanja kapaciteta socijalnog i zdravstvenog sektora, unaprjeđenja metoda socijalnog i zdravstvenog sektora i pristupa licima sa invaliditetom.

Reforme trebaju uspostaviti bolju pokrivenost zdravstvenim osiguranjem, bolji pristup sistemu zdravstvene zaštite i bolji kvalitet usluga, kao i obezbijediti jednakost prava pristupa za sve stanovnike Bosne i Hercegovine, bez obzira na nivo povrede i invaliditeta.

Strategija za smanjenje siromaštva (politika u oblasti invalidnosti PRSP) predstavlja dobru osnovu za poboljšanje saradnje sa institucijama izvršne vlasti i nevladinim sektorom u cilju mobilizacije snaga u borbi protiv siromaštva i pokretanje reformi kojima će se unaprijediti efektivnost socijalnih usluga i zdravstvene zaštite.

3.3 Transparentnost i komunikacija

Uspostavljanjem mehanizma koordinacije između baza podataka žrtvama mina (LMVAIS) i upotrebom standardiziranog informacionog sistema za pomoć žrtvama mina, upotpunit će se postojeće djelimične informacije.

Informiranost jako zavisi od kvaliteta podataka koji budu prosljeđeni i od strateške je važnosti da se kreiraju kvalitetni informacioni tokovi i da se osigura njihova samoodrživost.

Informacije o pravima žrtava mina trebaju biti potpune i lako dostupne.

3.4 Strateški okvir

Strategijom protuminskih akcija 2009-2019. definiran je strateški cilj za pomoć žrtvama mina sa zadatkom da ostvari vizije o potpunom uključivanju stradalih od mina u društvo kroz razvoj sveobuhvatnog programa pomoći, koji podrazumijeva pružanje integriranih socijalnih, medicinskih i ostalih stručnih usluga.

3.5 Usklađenost aktivnosti sa međunarodnim konvencijama i standardima

Preduvjet za punu realizaciju ove podstrategije je usklađenost strateških ciljeva i planova sa međunarodnim konvencijama², rezolucijama³ i dokumentima⁴ Ujedinjenih nacija i drugim međunarodnim dokumentima⁵ koji reguliraju protivminsko djelovanje.

Od posebnog je značaja da se rješavanje problema mina usmjeri ka realizaciji obaveza definisanih Otavskom konvencijom.

BHMAC će krajem svake godine vršiti analizu realizacije obaveza koje proizlaze iz Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine i o postignutim rezultatima izvještavati Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

4. VIZIJA I MISIJA

Strateški plan za PŽM u potpunosti preuzima viziju i misiju Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2009-2019. i koncentriše svoje djelovanje na ostvarivanju strateškog cilja 4 i dijela strateških ciljeva 5, 6 i 7.

² «Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personel Mines and on their Destruction», donešena na zasjedanju u Ottawi 1997. godine i «Protocol II on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices (as amended on 3 May 1996) to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects», prihvaćen u Ženevi 1996. godine.

³ Rezolucija br.120 : «Assistance in mine action», prihvaćena na 55. zasjedanju Generalne skupštine UN 2000. godine

⁴ «United Nations mine action: a strategy for 2001-2005», prihvaćena 26.09.2001. godine na Međuagencijskoj koordinacijskoj grupi za minske akcije pod predsjedavanjem podsekretara UN za mirovne operacije.

⁵ Međunarodni standardi za minske akcije (IMAS First Edition) izdati 01.10.2001. godine

5. KONCEPT POMOĆI ŽRTVAMA MINA

Koncept pomoći žrtvama mina treba razvijati u sinergiji sa općim sistemom socijalne i zdravstvene zaštite za osobe sa invaliditetom. Implementacija pomoći žrtvama mina zavisi od napretka tekućih reformi na polju socijalne zaštite, zapošljavanja i sistema zdravstvene zaštite.

Osnovni preduvjeti za realizaciju postavljenih prioriteta su: razvoj sistema koordinacije, razvoj sistema osiguranja kvaliteta, razvoj informacionog sistema, unaprjeđenje planiranja i izvještavanja i oslonac na domaće kapacitete za pomoć žrtvama mina.

Koordinacija sa svim organizacijama i institucijama uključenim u pomoć žrtvama mina se ostvaruje putem koordinacijske grupe koja okuplja sve koji su aktivni na polju koje obuhvata pomoć žrtvama mina.

Nosilac koordinacije aktivnosti pomoći žrtvama mina je Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini.

U cilju povećanja operativnosti koordinativnih procesa pomoći žrtvama početkom 2009. godine. ustanovit će se i Odbor za pomoć žrtvama mina kao operativno tijelo koordinacijske grupe.

Kroz informacioni sistem je razvijena web prezentacija i baza podataka.

Baza podataka je kreirana tako da pruža informacije na pet nivoa:

1. Operativne podatke Centru za uklanjanje mina,
2. Podatke o učesnicima u programima za pomoć žrtvama mina,
3. Informacije potrebne žrtvama mina,
4. Informacije potrebne donatorima,
5. Informacije potrebne javnosti.

6. STRATEŠKI I OPERATIVNI CILJEVI

Pomoć žrtvama mina je u Strategiji protuminskih akcija 2009-2019. definisana strateškim ciljem 4.

Da bi se ostvarila misija, definirano je 14 operativnih pravaca:

Strateški cilj 4 - *Osigurati uvjete za potpuno uključivanje žrtava mina u društvenu zajednicu, kroz razvoj sveobuhvatnog programa pomoći, koji podrazumijeva pružanje medicinskih, socijalnih i ostalih stručnih usluga.*

Operativni cilj 4.1.

Podrška razvoju održivog sistema medicinske i socijalne pomoći, kao i aktivnosti na integraciji i zapošljavanju žrtava mina, kroz realizaciju projekata vladinih, NVO i drugih organizacija koje se bave ovom oblasti.

Aktivnosti:

1. Pripremiti analizu potreba žrtava sa različitih aspekata,
2. Pripremiti analizu potencijalnih radnih mjesta za žrtve mina,
3. Sačiniti procjenu mogućnosti otvaranja novih radnih mjesta,
4. Sačiniti plan podrške organizacija i subjekata koji zapošljavaju žrtve mina,
5. Podizanje svijesti o položaju i preostalim mogućnostima žrtve mina kako kod institucija vlasti i u društvu, tako i kod samih žrtava mina i članova njihovih porodica,
6. Kontinuiran rad na promjeni stava o potrebama žrtava mina kod svih subjekata koji mogu učestvovati u pružanju pomoći žrtvama mina.
7. Promocija i prepoznavanja efikasnosti i uvođenje pristupa i programa peer podrške u rehabilitaciji žrtava mina na sistemskom nivou

Operativni cilj 4.2

Unaprjeđenje horizontalne i vertikalne koordinacije partnera iz vladinih institucija i NVO sektora, sa ciljem unaprjeđenja aktivnosti na polju pomoći žrtvama mina.

Aktivnosti:

1. Organizirati periodične sastanke Odbora za pomoć žrtvama mina prema ukazanoj potrebi a najmanje jednom u 2 mjeseca,
2. Konstantno stimulirati donatorsku zajednicu za pružanje finansijske podrške organizacijama koje pomažu žrtve mina,
3. Vršiti Analizu godišnjih troškova koordinacionih aktivnosti, informacionog sistema i monitoring rada Odbora za pomoć žrtvama mina i godišnje objaviti dobijene rezultate,
4. Praćenje realizacije zaključaka i preporuka Odbora i izvještavanje,
5. Inicirati aktivnosti na izradi procedure u slučaju povrede od mina/ESZR-a.

Operativni cilj 4.3

Osigurati uvjete za održavanje stabilnog informacionog sistema za žrtve mina i učiniti ga dostupnim svim partnerima koji djeluju na polju pomoći žrtvama mina.

Aktivnosti:

1. Web stranicu žrtava mina redizajnirati i objaviti kao internet portal,
2. Uspostaviti sistem za prikupljanje podataka, popunjavati bazu podataka, razviti sistem izvještavanja i analize podataka,
3. Izraditi analizu sadašnjeg psihološkog i zdravstvenog statusa žrtava mina po kategorijama.

Operativni cilj 4.4

Podrška i realizacija podstrategije i operativnih planova pomoći žrtvama mina, koja je sastavni dio ovog strateškog plana.

Aktivnosti:

1. Podrška i promocija projekata rehabilitacije žrtava mina.

Operativni cilj 4.5

Usklađivanje i unaprjeđenje zakona i propisa koji reguliraju prava žrtava mina.

Aktivnosti:

1. Iniciranje izrade minimuma tehničkog kvaliteta za orto-protetička pomagala i objava na BHMACH web/portalu za pomoć žrtvama mina,
2. Inicirati donošenje i podsticati ažuriranje zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom u oba entiteta i Brčko Distriktu,
3. Inicirati donošenje izmjena i dopuna Zakona o sportu s ciljem ostvarenja ravnopravnog tretmana sporta za lica sa invaliditetom (Sportski savez, sportski klubovi OSI, Olimpijski komitet),
4. Iniciranje ratifikacije UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom i istu objaviti na portalu BHMACH-a.

Operativni cilj 4.6

Jačati sistem zdravstvene rehabilitacije u Bosni i Hercegovini, posebno putem promocije interdisciplinarnog i korisniku orijentiranog pristupa.

Aktivnosti:

1. Analizirati potrebe žrtava mina (početna i stalna),
2. Izraditi mapping ustanova, organizacija i servisa koji se bave pitanjima pomoći žrtvama mina,
3. Inicirati ažuriranje postojećeg sistema izvještavanja između CBR, CMZ i CTB ustanova,
4. Praćenje i usklađivanje prijedloga projekata sa potrebama žrtava mina.

Operativni cilj 4.7 Uspostavljenje standarda i relevantnih propisa i vodiča za protetička pomagala.

Aktivnosti:

1. Pokrenuti i voditi inicijativu kod nadležnih institucija za donošenje relevantnih propisa i vodiča o standardizaciji protetičkih pomagala.

Operativni cilj 4.8 Unaprjeđenje socijalnog položaja žrtava mina kroz koordinativne aktivnosti relevantnih institucija vlasti i NVO.

Aktivnosti:

1. Unaprjeđenje socijalnog položaja žrtava mina kroz koordinativne aktivnosti relevantnih institucija vlasti i NVO. Podržavati aktivnosti u cilju stambenog zbrinjavanje kroz projekte i donatorska sredstva,
2. Obezbeđivanje stipendija za žrtve mina i članove njihovih porodica.

Operativni cilj 4.9 Podizanje svijesti o položaju i preostalim mogućnostima žrtve mina kako kod institucija vlasti i u društvu tako i kod samih žrtava mina i članova njihovih porodica.

Aktivnosti:

1. Organiziranje medijskih prezentacija, okruglih stolova, konferencija, seminara, radionica gdje bi se promovirali proaktivni pristupi u oblasti PŽM, ukazalo na mogući način iskorištavanja njihove preostale sposobnosti i promoviralo razvijanje modela socijalnog uključivanja kaokontrasta konceptu socijalne pomoći,
2. Iniciranje i podržavanje projekata koji se odnose na profesionalno osposobljavanje, prekvalifikaciju i stručne treninge za lica nastradala od mina,
3. Iniciranje uspostavljanja centara za profesionalnu rehabilitaciju i osposobljavanje.
4. Jaka podrška uzajamnoj pomoći preživjelih od mina i žrtva mina.

Operativni cilj 4.10 Unaprijediti stanje u pogledu zapošljavanja žrtava mina.

Aktivnosti:

1. Promocija pozitivnih primjera zapošljavanja i uključivanja žrtava mina i članova njihovih porodica u proces rada ili tržište rada,
2. Izrada promotivnih materijala sa informacijama o pristupu pravima i mogućnostima žrtava mina,
3. Kreiranje i provođenje medijskih kampanja, okruglih stolova i radionica sa temama značajnim za položaj žrtava mina u svim oblastima života,

4. Kroz bazu podataka pratiti programe i projekte koje su žrtve mina pohađale radi pravilnog usmjeravanja zapošljavanja i kreiranja novih programa za one koji nisu bili obuhvaćeni,
5. Praćenje stanja u pogledu zapošljavanja žrtava mina i članova njihovih porodica i kreiranje programa na osnovu aktuelnog stanja.

Operativni cilj 4.11 Povećanje efikasnosti i pravovremene pomoći žrtvama mina i njihovim porodicama.

Aktivnosti:

1. Definirati procedure i tokove informacija, kao i pravila ponašanja u slučaju nastanka novih žrtava mina, u pogledu ekonomske, medicinske i psihosocijalne pomoći.

U skladu sa strateškim ciljevima 5, 6 i 7 Strategije protivminske akcije BiH 2009-2019. godine uspostavljeni su i operativni ciljevi od 4.12 do 4.14 kako slijedi:

Operativni cilj 4.12 Uspostaviti stručnu saradnju sa odgovarajućim domaćim i stranim institucijama radi unaprjeđivanja pomoći žrtvama mina i kroz nju stalno vršiti stručno usavršavanje kadrova u skladu sa razvojem protivminskog djelovanja i novim tehnološkim dostignućima.

Aktivnosti:

1. Aktivno raditi na osnivanju koordinativnog tijela iz oblasti pomoći žrtvama mina na nivou regije,
2. Konstantno raditi na javnoj prezentaciji dobrih iskustava iz BiH,
3. Inicirati procedure verifikacije znanja iz oblasti vezanih za pomoć žrtvama mina,

Operativni cilj 4.13 Podsticati saradnju Centra za uklanjanje mina u BiH sa drugim organizacijama i državama suočenim sa problemom žrtava mina, a u cilju promoviranja znanja i iskustava iz BiH i aktivno angažovati domaće i strane eksperte za realizaciju projekata na istraživanju i razvoju pomoći žrtvama mina u BiH.

Aktivnosti:

1. Aktivno učestvovati u razmjeni znanja iz oblasti pomoći žrtvama mina sa zemljama u regionu i šire,
2. Formirati „network of excellence“ koja će služiti za direktnu razmjenu znanja i podataka između zemalja u regionu i šire,
3. Uzimati aktivno učešće u radu svih grupa koje se bave ovom tematikom sa ciljem preuzimanja vodeće uloge u oblasti pomoći žrtvama mina u regionu.

Operativni cilj 4.14 Bosna i Hercegovina će periodično organizirati međunarodne stručne simpozijume na temu unaprjeđenja tehnika rada i promoviranja rada na polju pomoći žrtvama mina.

Aktivnosti:

1. Organizirati periodično međunarodne konferencije sa temom pomoći žrtvama mina sa ciljem razmjene iskustava i prezentacijom dostignuća zemalja učesnica,
2. Jednom godišnje izdavati brošuru koja sadrži statistički prikaz, analizu i opis podataka u informacionom sistemu.

7. FINANSIRANJE PROGRAMA ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA

Procjena potrebnih sredstava i potencijalnih izvora finansiranja je izvršena na osnovu raspoloživih podataka dobijenih od organizacija koje su nosioci aktivnosti na polju pomoći žrtvama mina.

Ukupna predviđena sredstva za razvoj projekata pomoći žrtvama mina za period od deset godina iznose 32.400.000 KM ili 3.240.000 KM na godišnjem nivou.

Organizacije za pomoć žrtvama mina sredstva za svoje aktivnosti obezbjeđuju iz donacija, što na godišnjem nivou iznosi 1.400.000 KM.

Prema planiranim projektima za pomoć žrtvama mina na godišnjem nivou nedostaju sredstva u iznosu od 1.840.000 KM.

U prikazanu sumu nisu uračunata sredstva koja se već ulažu iz državnih budžeta.

8 CILJANA STANJA

U ciljuvanja kontrole ispunjavanja ciljeva predviđenih ovim Podstrategijom definiraju se sljedeća stanja čije ispunjavanje služi kao indikator ostvarenja ciljeva:

1. Razvijene su i implementirane smjernice o dobrim praksama u pružanju psihološke i socijalne podrške koje su kulturološki prilagođene. (za operativni cilj: 4.1.)
2. Preživjele žrtve mina i ostala lica sa invaliditetom imaju pristup programima, treninzima, uslugama mikrokreditnih organizacija i ostalim aktivnostima koje promoviraju ekonomski razvoj njihovih zajednica. (za operativni cilj: 4.2.)

3. Uspostavljen je standardizirani informacijski sistem za praćenje pomoći žrtvama mina koji objedinjuje korisne i sveobuhvatne informacije o stanju žrtava mina čime je ostvarena koordinacija i ravnopravna raspodjela resursa i praćenje efekta programa pomoći. (za operativni cilj: 4.3.)
4. Uspostavljen je sveobuhvatan mehanizam prikupljanja podataka o minskim incidentima. (za operativni cilj: 4.3.)
5. Dostupne sveobuhvatne informacije o broju i lokaciji preživjelih žrtava mina koje bi služile kao podrška planiranju programa i mobilizaciji resursa. (za operativni cilj: 4.3.)
6. Razvijen je i implementiran sveobuhvatni nastavni plan za djecu sa invaliditetom. (za operativni cilj: 4.4.)
7. Državni okviri zakona i politika efikasno odgovaraju na potrebe i osnovna ljudska prava žrtava mina i ostalih lica sa invaliditetom. (za operativni cilj: 4.5.)
8. Zajedno sa centrima za rehabilitaciju razvijeni su centri za mentalno zdravlje u kojima je razvijen pristup i usmjeren na pacijenta kao individuu u smislu pružanja psihosocijalne podrške. (za operativni cilj: 4.6.)
9. Uspostavljen je i dostupan odgovarajući trening za osoblje/specijaliste koji pružaju prvu pomoć povrijeđenim, kao i efikasan mehanizam koordinacije/upućivanja. (za operativni cilj: 4.6.)
10. Višesektorski rehabilitacijski plan je izrađen i implementiran. (za operativni cilj: 4.7.)
11. Reforme socijalnog i zdravstvenog sektora pomažu da se žrtve mina tj. lica sa posebnim potrebama lakše reintegriraju u društvo. (za operativni cilj: 4.8.)
12. Razvijena i implementirana politika pristupačnosti okoliša-objetki, prevoz, javna mjesta, itd. (za operativni cilj: 4.9.)
13. Državni plan za ispunjenje prava i potreba preživjelih od mina i ostalih lica sa invaliditetom u čiju su izradu uključena sva relevantna ministarstva i uspostavljena efikasna saradnja među tim ministarstvima u implementaciji plana i monitoringu. (za operativni cilj: 4.9.)
14. U izradi plana uključena su i lica sa invaliditetom, uključujući preživjele žrtve mina čije mišljenje je neophodno kada je u pitanju primjena plana i monitoring. (za operativni cilj: 4.9.)
15. Prava i beneficije žrtava mina i lica sa invaliditetom su definirane u skladu sa implementacijom strateškog dokumenta za smanjenje siromaštva i EU procesa stabilizacije i integracije. (za operativni cilj: 4.10.)
16. Licima sa invaliditetom olakšan pristup prekvalifikaciji i stručnim obukama. (za operativni cilj: 4.10.)

17. Uspostavljene su i definirane olakšice koje stimuliraju zapošljavanje i samozapošljavanje lica sa invaliditetom. (za operativni cilj: 4.11.)
18. Dostupni servisi za zbrinjavanje traumatskih povreda, uključujući dobro trenirano osoblje i dobro opremljene objekte, nalaze se u blizini onih kojima takva pomoć može biti potrebna. (za operativni cilj: 4.11.)
19. Zdravstveni objekti u područjima zagađenim minama imaju opremu, materijale i lijekove koji ispunjavaju osnovne standarde. (za operativni cilj: 4.11.)
20. Geografska udaljenost, troškovi, dob ili spol ne predstavljaju barijeru žrtvama mina u korištenju hitnih medicinskih intervencija ili nastavku tretmana u rehabilitacijskim uslugama, uslugama psiho-socijalne podrške i socijalne reintegracije, kao i usluga podrške u ekonomskoj reintegraciji. (za operativni cilj: 4.11.)
21. Usluge fizikalne rehabilitacije sa kvalitetno osposobljenim osobljem u dobro opremljenim objektima dostupne su i doprinose izjednačavanju mogućnosti za lica sa invaliditetom. (za operativni cilj: 4.12.)
22. Koordinacija i saradnja između svih organizacija uključenih u aktivnosti pomoći žrtvama mina je dobra. (za operativni cilj: 4.13.)
23. Uspostavljena stalna Međunarodna konferencija sa temom PŽM koja se održava u BiH. (za operativni cilj: 4.14.)
24. Godišnje se izdaje brošura koja sadrži statistički prikaz, analizu i opis podataka u informacionom sistemu. (za operativni cilj: 4.14.)

9. OPIS STRUČNIH TERMINA

1. **Mina** - eksplozivno sredstvo koje se postavlja na tlo ili ispod površine tla ili neke druge površine, kako bi eksplodiralo usljed prisustva, blizine ili kontakta sa osobom ili vozilom sa ciljem da nanese ljudske žrtve i štetu na materijalno - tehničkim sredstvima.
2. **ESZR** - eksplozivna sredstva zaostala iz rata - eksplozivna sredstva ispaljena, lansirana ili namjenski ostavljena ali nisu eksplodirala zbog kvara, greške u izradi ili nekog drugog razloga, te predstavljaju rizik zbog eksplozivnog potencijala koje posjeduju;
3. **Protivminsko djelovanje** - aktivnosti koje za cilj imaju redukciju i uklanjanje rizika i rješavanje problema uticaja mina i drugih eksplozivnih sredstava zaostalih iza rata (humanitarno deminiranje, upozoravanje na mine, pomoć žrtvama mina i zagovaranje protivminskog djelovanja).
4. **Humanitarno deminiranje** - izviđanje, čišćenje mina, obilježavanje, osiguranje kvaliteta i evidencija u cilju uklanjanja opasnosti od mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iza rata.
5. **Sumnjiva površina** - područja koja su na osnovu rezultata sistematskog izviđanja u bazi podataka evidentirana kao zone bivših ratnih dještava
6. **Rizična površina I i II kategorija prioriteta** – identifikacija rizičnih lokacija kao rezultat izvršenog generalnog izviđanja sumnjivih površina sa utvrđenim granicama, nivoima opasnosti i nivoima prioriteta.
7. **LIS** - Istraživanje uticaja od mina u Bosni i Hercegovini je nezavisna studija o uticaju mina na lokalnu zajednicu (sprovedena u periodu 2002-2003. od strane Survey Action Center, James Madison i Cranfield University, Handicap international i BHMACH uz podršku SAD i Kanade putem ITF-a).
8. **Pomoć žrtvama mina (PŽM)** - protivminsko djelovanje koje sadrži medicinsku, socijalnu i ekonomsku komponentu sa ciljem reintegracije žrtava mina u društvo.
9. **Upozoravanje na mine** - protivminsko djelovanje sa osnovnim ciljem da kroz edukaciju, informiranje putem medija ili direktnim kontaktom sa rizičnim ciljnim grupama podigne svijest o opasnosti od mina, smanji mogućnost novih nesreća i ukaže na dugoročnost opasnosti.
10. **PRSP** – strategija za smanjenje siromaštva
11. **CBR** – Centar za rehabilitaciju u zajednici
12. **CMZ** – Centar za mentalno zdravlje
13. **CTB** – Centar za terapiju bola